

Dokazování

Listinné důkazy z doby před padesáti a více lety nelze vždy dohledat, zvláště jde-li o dobu, kdy význam vlastnických práv k zemědělské půdě byl po roce 1948 potlačen a nahrazen silnějšími právy uživatelskými. Nelze proto vyloučit situace, kdy ke vzniku vlastnického práva došlo, ač vlastník nemůže tuto právní skutečnost doložit příslušnou nabývací listinou, a je třeba posoudit i širší souvislosti, které jsou z tohoto hlediska relevantní.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 28 Cdo 483/2007, ze dne 25.2.2009)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobce Z. d. H., zastoupeného advokátem, proti žalovaným 1) P. f. ČR, zastoupenému advokátem, 2) České republice - Ú. pro z. s. ve v. m., zastoupenému advokátem, a 3) L. ČR, o určení vlastnického práva k nemovitostem, vedené u Okresního soudu v Opavě pod sp.zn. 7 C 128/2000, k dovolání žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě ze dne 27.9.2006, čj. 57 Co 421/2005-142, tak, že rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 27. září 2006, čj. 57 Co 421/2005-142, a rozsudek Okresního soudu v Opavě ze dne 12. dubna 2005, čj. 7 C 128/2000-93, se zrušují a věc se vrací Okresnímu soudu v Opavě k dalšímu řízení.

Z odůvodnění :

Žalobou, podanou u Okresního soudu v Opavě dne 9.6.2000, se žalobce domáhal určení, že je vlastníkem blíže specifikovaných nemovitostí zapsaných v katastru nemovitostí pro obec H., a dalších nemovitostí tamtéž, v katastru nemovitostí nezapsaných. Žalobu odůvodnil tím, že nemovitosti získal přidělem od státu, dosud však není zapsán jako jejich vlastník, a na části parcel je zapsána jako vlastník Česká republika.

Okresní soud v Opavě rozsudkem ze dne 12.4.2005, čj. 7 C 128/2000-93, žalobu zamítl, i když shledal, že žalobce má naléhavý právní zájem na určení vlastnictví. Dospěl k závěru, že žalobce neprokázal, že předmětné nemovitosti mu byly řádně přiděleny.

Na základě odvolání žalobce rozhodoval ve věci Krajský soud v Ostravě, který rozsudkem ze dne 27.9.2006, čj. 57 Co 421/2005-142, rozsudek soudu prvního stupně potvrdil. Přejal skutková zjištění soudu prvního stupně, která tento soud učinil z dochovaných listin, týkajících se přidělového řízení o předmětných nemovitostech žalobci včetně schválení přidělového plánu a celkového návrhu úhrady. Provedl vlastní důkaz vyhláškou Místního národního výboru v H. z 26.1.1946 o určení lhůty k podání přihlášek o přiděl půdy z konfiskovaného majetku, o tom, že o přiděl tohoto majetku se mohla ucházet i zemědělská a jiná družstva. Neprovedl další důkazy navržené žalobcem, tj. soupisem pozemků, zápisem o přidělu doručeným 21.9.1957, a přípisy z let 1945 a 1948, protože tyto důkazy považoval za nadbytečné. Žalobce neprokázal, že by mu předmětné nemovitosti byly přiděleny rozhodnutím Ministerstva zemědělství, které bylo podmínkou pro vznik vlastnictví na základě držby přidělce. Za rozhodnutí o přidělu nelze považovat protokol z 23.6.1950, protože ten svědčí jen o tom, že zemědělská půda - půdní rezerva v něm uvedená - byla předána N. p. f. do užívání J.Z.D. H., jak to předpokládala směrnice Ministerstva zemědělství č. 13/49 z 17.9.1949. V protokolu bylo uvedeno, že dodatečně bude stanovena výše užívacího poplatku za užívání půdy a budov, nehovoří se v něm o výši přidělové ceny.

Proti rozsudku odvolacího soudu podal žalobce dovolání, jež považuje za přípustné podle § 237 odst. 1 písm. c) o.s.ř., i když nekonkretizuje, v čem spatřuje zásadní právní význam rozsudku odvolacího soudu. Uplatňuje dovolací důvod podle § 241a odst. 2 písm. b) o.s.ř., tedy nesprávné právní posouzení věci odvolacím soudem. Vytýká mu, že nedostatečně zhodnotil veškeré listinné důkazy, z nichž zejména protokol z 23.6.1950 svědčí o tom, že nemovitosti i s půdní rezervou byly předány žalobci do vlastnictví, jak to odpovídá § 5 odst. 2 dekretu prezidenta republiky č. 28/1945 Sb., dále že soud nevzal v úvahu doklady o zaplacení přídělu. Dle dovolatele bylo zřejmě rozhodnutí o přídělu vydáno, ale nebylo dohledáno; pokud by bylo k dispozici, nemusel by žalobce požadovat rozhodnutí soudu o svém vlastnictví. Odvolacímu soudu také vytýká, že se opírá o právní normu nižší síly před právní normou vyšší právní síly, jakou je dekret prezidenta. Připomíná rovněž, že se ze stejného důvodu obrátil na soud při rozhodování o přídělu č. 78, a pravomocným rozsudkem Okresního soudu v Opavě ve věci sp.zn. 8 C 116/95 bylo určeno, že je vlastníkem uvedených nemovitostí. Navrhl, aby rozsudek odvolacího soudu byl zrušen a věc byla vrácena tomuto soudu k dalšímu řízení.

K dovolání se vyjádřili první a třetí žalovaní.

Prvý žalovaný se neztotožňuje s názorem žalobce, že vlastnictví nabyt tím, že se ujal držby předmětných nemovitostí, vedl je ve své evidenci a případně za ně i zaplatil státu. Listiny, které žalobce předložil, jsou pouze listinami přípravnými. I když jejich pravost nebyla napadena, vyplývá z nich pouze to, že v určitém období zde byla vůle žalobce a československého státu založit vlastnické právo pro žalobce přídělem, všechny zákonné předpoklady k tomu však nebyly naplněny. Zejména absentuje schválený přídělový plán ministerstva a přídělová listina. Podle prvního žalovaného žalobce ani neprokázal, kdy se ujal držby, navíc neprokázal, že šlo o držbu v dobré víře, nepředložil ani důkaz o zaplacení ceny přídělu. Žalobce užíval předmětné nemovitosti nepochybně na základě zákona č. 50/1955 Sb., a od 1.1.1976 podle § 1 zákona č. 123/1975 Sb. Podle tohoto zákona užívaly zemědělské organizace půdu, kterou neměly v družstevním ani náhradním užívání, na základě práva užívání. To byl dle názoru prvního žalovaného právní důvod, proč žalobce pozemky a další nemovitosti užíval, měl je ve své evidenci a platil daň z nemovitostí. Toto právo užívání vzniklo přímo ze zákona a k platnému vzniku práva užívání nebylo třeba žádných dalších právních úkonů. Prvý žalovaný navrhl, aby dovolání bylo zamítnuto.

Třetí žalovaný považuje dovolání za nepřípustné, protože odvolací soud v napadeném rozsudku neřešil otázku, která by byla zásadně významná po právní stránce ve smyslu § 237 odst. 3 o.s.ř. Ztotožňuje se se závěry soudů obou stupňů, není mu jasné, v čem spatřuje dovolatel upřednostňování nižší právní normy před normou vyšší právní síly a dovolací důvod žalobce podřazuje pod § 241a odst. 2 písm. b) o.s.ř., nikoli pod § 241a odst. 3 o.s.ř. Rovněž upozorňuje, že žalobce odkazuje na nové právní skutečnosti a důkazy, které nelze v dovolání uplatnit. Navrhuje, aby dovolání bylo odmítnuto, případně zamítnuto.

Dovolání bylo podáno včas a v zásadě splňuje formální náležitosti stanovené zákonem. Dovolatel sice neuvádí, v čem spatřuje zásadní význam napadeného rozsudku odvolacího soudu, z obsahu spisu lze však dovodit, že má na mysli rozpor právních závěrů odvolacího soudu s hmotným právem. Dovolací soud shledal tento důvod za dostatečný pro závěr, že rozsudek odvolacího soudu má po právní stránce zásadní význam a podle § 237 odst. 1 písm. c) a odst. 3 o.s.ř. shledal dovolání přípustným. Rozsudek odvolacího soudu proto přezkoumal po věcné stránce.

V prvé řadě dovolací soud konstatuje, že listinné důkazy z doby před padesáti a více lety nelze vždy dohledat, zvláště jde-li o dobu, kdy význam vlastnických práv k zemědělské půdě byl po roce 1948 potlačen a nahrazen silnějšími právy uživatelskými, jak bylo vyjádřeno i v příslušných právních normách a předpisech o evidenci půdy v podkladech Státní geodesie. Nelze proto vyloučit situace, kdy ke vzniku vlastnického práva došlo, ač vlastník nemůže tuto právní skutečnost doložit příslušnou nabývací listinou, a je třeba posoudit i širší souvislosti, které jsou z tohoto hlediska relevantní.

Dovolací soud se při hodnocení listin o přídělu z roku 1950 přiklání k závěru odvolacího soudu, že k ukončení přídělu předmětných nemovitostí žalobci definitivně nedošlo, i když pozemky měl fakticky v užívání. Protokol z 23.6.1950, sepsaný za přítomnosti pracovníka tehdejšího N. p. f., jehož předmětem bylo předání usedlostí čp. 56, 56a, 6 a 45 v H. do vlastnictví J. z. d. v H. za úhradovou cenu, byl totiž sepsán s výhradou schválení N. p. f. v P. a Ministerstvem zemědělství, k čemuž zřejmě nedošlo. Užívání, resp. držba práva užívat předmětné nemovitosti, však nadále žalobci zůstalo, i když druh užívacího práva nebyl vyjasněn. Ve spisu není zmínky o tom, že by žalobci bylo zřízeno právo trvalého užívání podle předpisů o správě a ochraně národního majetku, a vznik užívacího práva podle zákona č. [123/1975](#) Sb., o užívání půdy a jiného zemědělského majetku k zajištění výroby, nepřichází v úvahu, protože tento zákon se vztahoval jen na půdu a jiný zemědělský majetek ve vlastnictví občanů a jiných než socialistických organizací, nikoli na půdu ve vlastnictví státu. Tyto úvahy ovšem nemají přímý vliv na posouzení vlastnických vztahů k předmětným pozemkům.

Dovolací soud však shledává právní závěry odvolacího soudu za kusé, pokud se nezabýval listinami z roku 1957, tedy z doby, kdy po zrušení N. p. f., k němuž došlo v roce 1950, přidělovaly po 1.1.1951 státní půdu Ministerstvo zemědělství a příslušné národní výbory - pro určení jejich věcné příslušnosti byla rozhodující výměra přidělované půdy. Ve spisu jsou založeny zápisy zemědělského odboru O. n. v. v O. o odevzdání zemědělského majetku čp. 45 novému nabyvateli po odcházejícím přídělci, a přídělu a odevzdání usedlosti a čp. 56 v obci H. novému nabyvateli J. z. d. H., je určena cena obou usedlostí. Zápisy jsou z 13.9.1957 a 14.9.1957, jsou opatřeny stejným podacím razítkem ze dne 21.10.1957 a stejným jednacím číslem Zem.1836-21/9-57-Úl. Protože uvedené zápisy vede žalobce v žalobě jako důkaz o svém vlastnictví, je třeba se jimi zabývat, zejména zjistit, kterých pozemků uvedených v žalobě se tyto příděly týkají, a zhodnotit je jako nabývací titul. Bez toho nelze učinit závěr o zamítnutí návrhu na určení vlastnictví žalobce ke všem pozemkům, na druhé straně jde o podpůrný důkaz toho, že před rokem 1957 tyto nemovitosti nezískal žalobce do vlastnictví.

Dovolací soud nemohl rozsudek odvolacího soudu z uvedených hledisek posoudit, protože se jimi odvolací soud nezabýval, čímž byl naplněn dovolací důvod nejen podle § 241a odst. 2 písm. b), ale i písm. a) o.s.ř. Rozsudek odvolacího soudu proto zrušil, a ze stejných důvodů zrušil i rozsudek soudu prvního stupně a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení (§ 243b odst. 2 věta za středníkem a odst. 3 o.s.ř.).

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Adhezní nárok \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Zmatečnost \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Střídavá péče](#)
- [Restituce](#)
- [Majetková podstata \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Náhrada škody \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Odpovědnost státu za újmu \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Předběžné opatření](#)
- [Valná hromada \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Pracovní doba](#)
- [Exekuce](#)